

Drs. W. Smit

PR No. 31-84

VISSERIJ IN CIJFERS 1984

Augustus 1985

Landbouw-Economisch Instituut

Afdeling Visserij

REFERAAT

VISSERIJ IN CIJFERS 1984

Smit, W.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1985

44 p., tab.

Deze jaarlijks verschijnende publikatie bevat gegevens over de bedrijfsresultaten per vaartuig en totaal per sector van de zee- en kustvisserij in 1984.

In de kottervisserij en de grote zeevisserij werd met een grotere vloot meer besomd. De arbeidsopbrengst bleef ongeveer gelijk, maar door hogere loonaanspraken werden de netto-resultaten ongunstiger (resp. -45 en -4 miljoen gulden). In de mosselcultuur werd in 1984/85 aanzienlijk minder besomd hetgeen leidde tot forse netto-tekorten bij vooral de kleinere bedrijven.

De financiële positie van de kottervisserij werd iets ongunstiger, met name in de groepen middenslagkotters.

Visserij/Bedrijfsuitkomsten/Kottervisserij/Grote zeevisserij/
Mosselcultuur/Sectorresultaten/Financiële positie/Investeringen

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

	Blz.
WOORD VOORAF	5
SAMENVATTING	7
SUMMARY	8
1. ALGEMEEN OVERZICHT AANVOERSECTOR	9
2. KOTTERVISSELIJ	13
2.1 De vloot	13
2.2 Bedrijfsresultaten per vaartuig	13
2.3 Bedrijfsresultaten per tak van visserij	17
3. GROTE ZEEVISSELIJ	25
3.1 De vloot	25
3.2 Bedrijfsresultaten per vaartuig	25
4. MOSSELCULTUUR	29
4.1 Aantal bedrijven en vloot	29
4.2 Aanvoer en opbrengst	29
4.3 Bedrijfsresultaten	30
5. TOTALE RESULTATEN PER SECTOR	34
5.1 Kottervisserij	34
5.2 Grote zeevisserij	35
5.3 Mosselcultuur	36
6. FINANCIËLE POSITIE KOTTERVISSELIJ	42

CONTENTS

	Page
INTRODUCTION	5
SUMMARY	7
ENGLISH SUMMARY	8
1. GENERAL SURVEY FISHING SECTOR	9
2. NEAR WATER FISHERIES	13
2.1 The fleet	13
2.2 Financial results per vessel	13
2.3 Financial results per type of gear	17
3. MIDDLE WATER FISHERIES	25
3.1 The fleet	25
3.2 Financial results per vessel	25
4. MUSSEL CULTURE	29
4.1 Number of enterprises and fleet	29
4.2 Landings and proceeds	29
4.3 Financial results per enterprise	30
5. AGGREGATE FINANCIAL RESULTS PER SECTOR	34
5.1 Near water fisheries	34
5.2 Middle water fisheries	35
5.3 Mussel culture	36
6. FINANCIAL POSITION OF NEAR WATER FISHERIES	42

Woord vooraf

De reeks "Visserij in cijfers" beoogt van de belangrijkste takken van de Nederlandse visserij - kottervisserij, grote zeevisserij en mosselcultuur - zo spoedig mogelijk na afloop van het kalenderjaar een beknopt overzicht te geven van de bedrijfsresultaten, van de financiële positie en van marktontwikkelingen.

Het niet meer beschikbaar zijn van een nationale aanvoerstatistiek in welke vorm dan ook heeft de rapportage vertraagd. Bovendien is dat de oorzaak van het vervallen van het hoofdstuk over marktontwikkelingen. Voor het onderzoek zijn aanvoergegevens uit een aantal andere bronnen verzameld. De Nederlandse visafslagen hebben, op één uitzondering na, het belang van de gegevensverstrekking voor het onderzoek onderschreven, terwijl ook het Kantoor voor Mosselzaken van het Produktschap voor Vis en Visprodukten medewerking verleende. Een woord van dank aan de directies en medewerkers van deze instellingen is dan ook zeker op zijn plaats. Eén en ander heeft ertoe geleid dat toch volledige en voor de berekening van voorlopige cijfers over 1984 voldoende betrouwbare cijfers beschikbaar zijn.

De voorlopig berekende bedrijfsresultaten over 1984 van de kottervisserij en de grote zeevisserij zijn gebaseerd op opbrengstcijfers en een aantal kostengegevens uit de bedrijfseconomische boekhoudingen, aangevuld met ramingen voor de overige kosten. Voor de mosselcultuur, voor welke sector de bedrijfsuitkomsten worden bepaald aan de hand van (in het algemeen betrekkelijk laat ter beschikking komende) fiscale jaarstukken, zijn de bedrijfsresultaten in het laatste seizoen geraamd op basis van opbrengstgegevens via de veiling.

Ter vergelijking zijn definitieve cijfers over een aantal voorgaande jaren vermeld. Tevens zijn geaggregeerde resultaten per sector berekend.

In het hoofdstuk over de financiële positie van de kottervisserij is nader ingegaan op de vermogenspositie van kotterbetrieben en op de ruimte die er bestond om aan de lopende financiële verplichtingen te voldoen.

Aan de totstandkoming van het rapport hebben, onder leiding van Drs. W. Smit, verschillende medewerkers van de afdeling Visserij een bijdrage geleverd. Daarvan moeten afzonderlijk worden genoemd Drs. W.P. Davidse voor het hoofdstuk over de financiële positie, A. den Dulk voor de rentabiliteitsgegevens van de kottervisserij, J. de Jager voor de rentabiliteitsgegevens van de grote zeevisserij en Drs. H. Harmsma voor de rentabiliteitsgegevens van de mosselkwekerijen.

Tenslotte is een woord van dank op zijn plaats aan de vele reders, schippers-eigenaren en mosselkwekers, die op basis van vrijwilligheid de gegevens beschikbaar hebben gesteld voor de berekening van de bedrijfsresultaten en de bepaling van de financiële positie. Daarbij moet tevens de veelal zeer prettige samenwerking met een aantal administratie- en accountantskantoren worden vermeld.

De Directeur

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J. de Veer', written over a horizontal line.

Den Haag, augustus 1985

Samenvatting

- Kottervisserij

De investeringen leidden in 1984 tot een verder toegenomen vlootomvang. De totale besomming steeg eveneens, maar een nog sterkere kostenstijging leidde tot een toeneming van het negatieve netto-resultaat. Het rendement van de kleinere kotters was in het noorden lager dan in 1983 en in het zuiden hoger. Bij de middenslagkotters waren de resultaten wisselend, in het ene geval beter en in het andere geval slechter dan in 1983. Voor de grote kotters was 1984 in het algemeen minder ongunstig dan 1983. Praktisch in alle groepen werd echter een negatief netto-resultaat geboekt.

- Grote zeevisserij

De vlootvernieuwing in deze sector zette in 1984 door. Hoewel van de gedurende het gehele jaar in bedrijf zijnde vrieshektrawlers de netto-resultaten daalden werd gemiddeld nog een positief netto-resultaat gerealiseerd. Tekorten bij de slechts gedeeltelijk in bedrijf zijnde schepen leverden een totaal nettotekort op van 4 miljoen gulden tegen een overschot van 5 miljoen in 1983.

- Mosselcultuur

Een lagere aanvoer en - door toegenomen importen - niet evenredig stijgende prijzen hebben in het seizoen 1984/85 de totale opbrengst van de mosselcultuur nadelig beïnvloed. Hoewel de kosten ook enigszins daalden verdween praktisch het gehele netto-overschot. De grote bedrijven konden hun resultaten op peil houden, maar de middelgrote moesten verliezen boeken. Voor de kleinere bedrijven waren de tekorten in 1984/85 zelfs zeer hoog te noemen.

- Financiële positie kottervisserij

Door de investeringen zijn de totale financieringsverplichtingen in de kottervisserij in 1984 wederom toegenomen. Voor de sector als geheel betekende dit dat op kasbasis naar schatting 19 miljoen gulden aan aflossing en rente niet kon worden gedekt. Van de bedrijven die niet geheel aan hun verplichtingen konden voldoen is het merendeel te rangschikken in de groep middenbedrijven (301-1100 pk), overwegend bedrijven met relatief dure, tweedehands aangekochte schepen.

Summary

The report contains a description of financial results of near water fisheries, middle water fisheries and mussel culture.

- Near water fisheries

Investments led to extended fishing operations in 1984. Proceeds tended to rise, but also rising costs resulted in a generally negative net income. As the calculated costs of depreciation and interest mostly exceeded cash payments for redemption and interest on loans the results on a cash-flow basis were better.

- Middle water fisheries

Renovation of the fleet was continued in 1984. As fishing opportunities diminished by a mackerel fishing ban in May 1984 compensation was sought in other activities such as over-the-side buying. Generally net results were lower than in 1983 but stayed on the positive side.

- Mussel culture

The 1984/1985 season showed a falling production. Prices did not compensate for that fall as imports filled the supply gap. Consequently net results of mussel culture enterprises declined. Especially the smaller growers suffered heavy losses. This already led to a concentration within the sector into a smaller number of bigger enterprises.

1. Algemeen overzicht aanvoersector

- Investeringsactiviteit en vloot

De investeringsactiviteit van de laatste jaren heeft zich ook in 1984 voortgezet. Er werden 38 nieuwe schepen aan de vloot toegevoegd (vorig jaar 47) en bovendien 47 nieuwe motoren ingebouwd (vorig jaar 43). Tezamen met een aantal andere investeringen leverde dit een bedrag van 254 miljoen gulden op, ruim 10 miljoen gulden meer dan in 1983.

Gemeten in aantallen schepen is de vloot van de kottervisserij wederom uitgebreid. Die van de grote zeevisserij en de mosselcultuur verminderden met elk een schip. Het totale motorvermogen steeg wederom van 598.000 pk eind 1983 tot 664.000 pk eind 1984. De kottervloot nam ca. 80% hiervan voor zijn rekening.

De ontwikkeling van de vloot bracht evenals de voorgaande jaren een uitbreiding van de werkgelegenheid met zich mee. Voor de genoemde drie takken van visserij kan de werkgelegenheid per eind 1984 worden berekend op bijna 3.800 man.

- Besomming

De totale besomming van de Nederlandse zee- en kustvisserij is in 1984 eveneens gestegen en wel met ruim 5% tot 914 miljoen gulden. Dit was praktisch uitsluitend het gevolg van de besommingsstijging van de kottervisserij. In de grote zeevisserij werd minder besomd en in de mosselcultuur zelfs aanzienlijk minder. De ontwikkeling van de totale besomming in de sectoren kottervisserij, grote zeevisserij en mosselcultuur tezamen bleef echter achter bij de ontwikkeling van het totale motorvermogen, zelfs indien de - relatief geringe - inflatie buiten beschouwing wordt gelaten.

Gegevens over de hoogte van de aanvoer van de zeevisserij en dus ook over de ontwikkeling van de prijzen van vis zijn niet beschikbaar. Voor de mosselcultuur blijkt de aan de handel verkochte hoeveelheid met 42% te zijn gedaald, waartegenover een prijsstijging van 25% niet voldoende compensatie bood. Zoals in het hoofdstuk over de mosselcultuur blijkt is de aanzienlijk gestegen import van mosselen uit de Duitse Bondsrepubliek en Denemarken daarbij een belangrijke factor geweest.

Tabel 1.1 Totaaloverzicht van de vloot van zeevisserij en mosselcultuur (per 31 december)

	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984 1)
Aantal vaartuigen:							
- kottervisserij	498	501	535	563	567	594	611
- grote zeevisserij	29	26	22	24	26	28	27
- mosselcultuur	83	82	82	82	82	81	79
Totaal	<u>610</u>	<u>609</u>	<u>639</u>	<u>669</u>	<u>675</u>	<u>703</u>	<u>717</u>
Totaal motorvermogen (in 1000 pk):							
- kottervisserij	326	337	384	430	450	498	535
- grote zeevisserij	52	49	45	54	64	74	82
- mosselcultuur	23	24	25	25	26	26	27
Totaal	<u>401</u>	<u>410</u>	<u>454</u>	<u>509</u>	<u>541</u>	<u>598</u>	<u>644</u>
(in 1000 kW):							
- kottervisserij	240	247	282	316	331	366	393
- grote zeevisserij	38	36	33	40	47	54	61
- mosselcultuur	17	17	18	19	19	19	20
Totaal	<u>295</u>	<u>300</u>	<u>333</u>	<u>375</u>	<u>397</u>	<u>439</u>	<u>474</u>
Aantal vaartuigen met een ouderdom van:							
0 - 11 jaar	235	212	227	248	258	272	254
11 - 20 jaar	183	198	204	189	175	176	191
20 jaar en ouder	192	199	208	232	242	255	272
Totaal	<u>610</u>	<u>609</u>	<u>639</u>	<u>669</u>	<u>675</u>	<u>703</u>	<u>717</u>
Aantal opvarenden:							
- kottervisserij	2203	2243	2359	2573	2592	2833	2955
- grote zeevisserij	439	410	439	468	527	567	586
- mosselcultuur	261	253	255	245	242	241	240
Totaal	<u>2903</u>	<u>2916</u>	<u>3053</u>	<u>3286</u>	<u>3361</u>	<u>3641</u>	<u>3781</u>

1) Voorlopige cijfers.

Bron: Directie van de Visserijen; Scheepvaartinspectie; Productschap voor Vis en Visprodukten, LEI.

Tabel 1.2 Overzicht van de investeringen in de visserij 1)

	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
KOTTERVISSERIJ							
Investerings in mln.gld. 2)	8	54	128	139	109	164	162
Aantal nieuwe schepen	2	11	31	30	24	30	31
Aantal andere schepen 3)	-	1	10	8	5	3	3
Aantal verlengingen e.d.	2	9	5	7	2	7	7
Aantal motoren	16	30	12	17	24	37	38
GROTE ZEEVISSERIJ							
Investerings in mln.gld. 2)	0	5	32	55	61	55	79
Aantal nieuwe schepen	-	-	1	3	3	2	3
Aantal verlengingen e.d.	-	3	10	-	-	2	-
Aantal motoren	-	-	-	-	1	-	-
MOSSELCULTUUR							
Investerings in mln.gld. 2)	9	2	12	8	6	16	7
Aantal nieuwe schepen	4	-	5	2	1	5	1
Aantal andere schepen 3)	2	-	-	1	-	2	1
Aantal motoren	12	5	4	7	5	4	7
OVERIGE SECTOREN 4)							
Investerings in mln.gld. 2)	7	7	2	11	6	8	6
Aantal nieuwe schepen	11	9	1	5	3	10	3
Aantal andere schepen 3)	-	-	-	1	-	2	1
Aantal verlengingen e.d.	3	1	1	2	3	-	2
Aantal motoren	8	3	-	1	2	2	2
TOTALE VLOOT							
Investerings in mln.gld. 2)	24	68	174	213	182	243	254
Aantal nieuwe schepen	17	20	38	40	31	47	38
Aantal andere schepen 3)	2	1	10	10	5	7	5
Aantal verlengingen e.d.	17	15	21	16	9	11	9
Aantal motoren	36	38	16	25	32	43	47

- 1) Bruto-investeringen, excl. elektronische apparatuur en de werktuigen; peildatum: tijdstip van in de vaart brengen.
- 2) Bruto, zonder aftrek van WIR-premie.
- 3) Tweedehands schepen uit het buitenland of uit andere bedrijfstakken.
- 4) Oestercultuur, kokkelvisserij en overige kustvisserij.

Tabel 1.3 Aanvoer en opbrengst van de Nederlandse zee- en kustvisserij 1)

	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984 2)
AANVOER (mln. kg)							
- kottervisserij	126	133	149	162	175	.	.
- grote zeevisserij	82	104	126	175	207	.	.
Totaal zeevisserij	208	237	275	337	382	.	.
- mosselcultuur 3)	103	84	67	95	113	104	60
- oestercultuur	1	1	1	1	1	1	1
- diversen 4)	1	1	1	1	1	1	1
Totaal	313	323	344	434	497	.	.
OPBRENGST (mln.gld.)							
- kottervisserij	368	421	438	521	570	634	697
- grote zeevisserij	86	86	98	143	172	180	174
Totaal zeevisserij	454	507	536	664	742	814	871
- mosselcultuur	37	50	53	39	38	40	29
oestercultuur	16	15	11	10	11	12	13
- diversen 4)	0	0	1	1	2	1	1
Totaal	507	572	601	714	793	867	914

- 1) Incl. aanvoer in Belgische, Britse, Deense en West-Duitse havens.
- 2) Voorlopige cijfers.
- 3) Excl. de door het Mosselfonds opgenomen mosselen.
- 4) Visserij met vaste vistuigen in de kustwateren.

2. Kottervisserij

2.1 De vloot

Aan de kottervloot werden in 1984 36 schepen toegevoegd (31 nieuwe kotters, 2 kotters uit het buitenland en 3 opgelegde kotters die weer in de vaart zijn gebracht). Daartegenover werden 19 kotters aan de vloot onttrokken (12 naar het buitenland verkocht en 7 opgelegd of uit de vaart genomen). Binnen de vloot veranderde nog eens een 50-tal kotters van eigenaar, terwijl voorts 38 nieuwe motoren in bestaande kotters werden ingebouwd. Daarmee kwam het aantal kotters per eind 1984 op 611 (594 eind 1983) met een totaal motorvermogen van 535.000 pk (498.000 eind 1983), dat is een stijging van 7,4%.

Zoals in de laatste jaren reeds gebruikelijk was gold de toeneming van de vloot vooral de kotters boven 1.500 pk en die rond 300 pk, waaronder een groot aantal z.g. "Eurokotters". De groep middenslagkotters (401-1.100 pk) werd kleiner, evenals de groepen kleine garnalenkotters.

Ondanks de nieuwbouwactiviteiten werd de leeftijdsopbouw van de kottervloot iets ouder, tenminste in aantallen schepen gemeten. Gewogen met de omvang van de schepen is de situatie aanzienlijk gunstiger door het grote aantal nieuwe grote kotters. Eind 1984 had 35% van de schepen een ouderdom van 1-10 jaar, maar in tonnage gemeten was dit 57%.

2.2 Bedrijfsresultaten per vaartuig

- Noordkotters met maatschapscontract

De resultaten van de verschillende groepen noordkotters hebben gemeen dat praktisch over de gehele lijn de netto-resultaten in 1984 wederom negatief zijn geweest, ondanks de in een aantal groepen toegenomen besomming. Een nadelige invloed werd hierbij ondervonden van de hogere olieprijs, terwijl ook een aantal andere kostensoorten, met name de verzekeringskosten, stegen. Onderstaand overzicht geeft een indruk van hetgeen de afzonderlijke takken van visserij aan de resultaten hebben bijgedragen.

Voor de kleine kotters t/m 260 pk liepen de resultaten terug, vooral door minder goede resultaten in de garnalen- en boomkorvisserij. Daartegenover konden betere resultaten in de spanvisserij op rondvis niet voldoende tegenwicht bieden.

De kotters rond 300 pk - voor een belangrijk deel z.g. Eurokotters - konden de resultaten in alle visserijen verbeteren, behalve een aanzienlijke verslechtering van de garnalenvisserij.

Noordkotters; aantal zeedagen, resp. besomming per zeedag per tak van visserij in 1984 ten opzichte van 1983 1)

	To- taal	Gar- nalen	Boom- kor	Kabelj- spannen	Borden- trawl	Haring- spannen
Kleine kotters (1 - 260 pk)	o/-	-/-	o/-	+/>+		
Eurokotters (261 - 300 pk)	+/>+	-/>--	+/>+	+/>+	-/>+	
Middenslagkotters (301 - 1100 pk)	+/>+		+/>o	o/>+	+/>-	-/>--
Middelgrote kotters (1101 - 1500 pk)	o/>+		-/>+	+/>--	+/>-	-/>-
Grote kotters (1500 pk en meer)	o/>+		o/>+			
Alle kotters	+/>+	-/>-	+/>+	-/>+	+/>o	-/>-

- 1) Voor schuine streep: verandering aantal zeedagen; erna: verandering besomming per zeedag.
 - of -- daling, resp. sterke daling.
 o (ongeveer) gelijkblijvend.
 + of ++ toename, resp. sterke toename.

De toegenomen inzet in de boomkorvisserij bracht daarnaast een relatief sterke stijging van de oliecosten met zich mee doordat deze visserij energie-intensief is en bovendien de olieprijs steeg.

Ook de middenslagkotters - 301-1100 pk - hadden gemiddeld betere opbrengsten, vooral door de verbeterende spanvisserij op rondvis, voor deze categorie schepen een belangrijk onderdeel van de activiteiten. De haringspanvisserij leverde aanzienlijk minder op dan in 1983; gemiddeld werd dan ook minder dagen aan deze visserij besteed.

Ditzelfde geldt ook voor de middelgrote kotters - 1101-1500 pk - voor welke groep ook de visserij op rondvis minder opbracht. Voor deze categorie schepen was overigens de inzet in de boomkorvisserij verreweg het belangrijkste. De verbeterde besomming in deze visserij leidde dan ook tot een hogere totale besomming.

De grootste kotters - boven 1500 pk - visten uitsluitend met de boomkor. Zij konden in het algemeen meer besommen hetgeen het netto-tekort, ondanks de gestegen energiekosten, enigszins kon terugdringen.

Voor de noordkotters als geheel is de totale inzet groter geworden door een vlootuitbreiding. In de garnalenvisserij en de haringspanvisserij is de inzet van de noordkotters verminderd, voornamelijk ten gunste van de boomkorvisserij en in mindere mate de bordentrawlvisserij. Hoewel in de meeste daarvoor in aanmerking komende groepen meer in span op rondvis is gevestigd, leidde de gekrompen vloot in deze groepen tot een terugloop van de totale inzet in deze visserij.

De besomming per eenheid van inzet (in dit geval per man-jaar) verbeterde in de boomkor- en rondvisspanvisserij en was met name in de garnalen- en haringspanvisserij minder dan in 1983.

- Zuidkotters met maatschapscontract

Ook om de zuid werd overwegend met een netto-tekort gevaren, dat in veel gevallen groter was dan in 1983. Een indruk van de uiteenlopende resultaten in de verschillende visserijen geeft onderstaand overzicht.

Zuidkotters; aantal zeedagen, resp. besomming per zeedag per tak van visserij in 1984 ten opzichte van 1983 1)

	Totaal	Garnalen	Boomkor	Bordentrawl
Kleine kotters (1 - 260 pk)	+/+	+/-	-/++	-/++
Eurokotters (261 - 300 pk)	-/+	-/--	+/++	-/++
Middenslagkotters (301 - 1100 pk)	-/o		+/o	-/o
Middelgrote kotters (1101 - 1500 pk)	o/o		o/o	
Grote kotters (1500 pk en meer)	o/o		o/o	
Alle kotters	+/o	+/-	+/o	-/+

- 1) Voor schuine streep: verandering aantal zeedagen; erna: verandering besomming per zeedag.
 - of -- daling, resp. sterke daling.
 o (ongeveer) gelijkblijvend.
 + of ++ toename, resp. sterke toename.

Voor de kleine kotters bleek de inzet verschoven te zijn naar de garnalenvisserij. De resultaten van deze visserij ontwikkelden zich echter ongunstiger dan die in de visserij op rond- en platvis. In totaal waren echter de besommingen beter dan in 1983.

Van de 300 pk kotters kan dat niet worden gezegd, ondanks betere dagbesommingen in de boomkor- en bordentrawlvisserij. De garnalenvisserij werd, evenals bij de overeenkomstige groep noordkotters, minder uitgeoefend met belangrijk lagere dagbesommingen.

De middenslagkotters besomden gemiddeld ongeveer op het niveau van 1983. De hogere (olie)kosten beïnvloedden met name het resultaat van de kotters van 801-1100 pk ongunstig.

Zowel voor de middelgrote als voor de grote kotters bleven de besommingen - geheel uit de boomkorvisserij verkregen - ongeveer gelijk. Wederom de gestegen oliecosten maakten echter het netto-resultaat er niet gunstiger op.

Voor de zuidkotters als geheel steeg de totale inzet - door een grotere vloot - en bleef het besommingsniveau per manjaar ongeveer constant.

- Kotters met arbeidsovereenkomst

Deze categorie kotters loopt in aantal voortdurend terug, hetgeen ertoe leidde dat voor een aantal groepen met ramingen moest worden volstaan. Over de gehele lijn waren de resultaten ongunstiger dan in 1983.

Kotters met arbeidsovereenkomst; aantal zeedagen, resp. besomming per zeedag per tak van visserij in 1984 ten opzichte van 1983 1)

	Totaal	Boom- kor	Borden- trawl	Kabelj- spannen	Haring- spannen
Middenslagkotters (301 - 1100 pk)	o/-	-/-	-/o	+/--	+/--
Middelgrote kotters (1101 - 1500 pk)	o/+	o/+			
Grote kotters (1500 pk en meer)	o/o	o/o			
Alle kotters	-/+	o/+	-/o	o/-	-/-

- 1) Voor schuine streep: verandering aantal zeedagen; erna: verandering besomming per zeedag.
 - of -- daling, resp. sterke daling.
 o (ongeveer) gelijkblijvend.
 + of ++ toename, resp. sterke toename.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat alleen de middelgrote kotters beter hebben besomd en wel in de boomkorvisserij. Ook hier gooiden de gestegen oliecosten roet in het eten. Voor de middenslagkotters was de visserij over de gehele lijn ongunstiger, terwijl er qua besomming voor de grote kotters weinig veranderde.

De kotters met bemanning op arbeidsovereenkomst bleken als totaal een geringere inzet te hebben geleverd, samenhangend met de ingekrompen vloot. Door een vrij gunstige ontwikkeling van de boomkorbesommingen was de uiteindelijke besomming per manjaar iets gunstiger dan in 1983.

- Samenvatting

De totale inzet van de kottervloot is in 1984 ongeveer 6% hoger geweest dan in 1983, met name door een uitgebreide vloot. Door een gemiddeld fractioneel gestegen besomming per eenheid van inzet steeg de totale besomming met 10%. Met name in de boomkorvisserij en de visserij op rondvis was de besomming per eenheid van inzet hoger, in de garnalenvisserij en de haringspanvisserij ontwikkelde deze zich echter ongunstig.

De netto-resultaten stonden voorts onder druk van kostenstijgingen, vooral van olie, maar ook wat betreft bijvoorbeeld verzekeringspremies. De oliekostenstijging kwam daarbij extra hard aan doordat zich een verschuiving van de inzet naar de energie-intensieve boomkorvisserij voordeed.

2.3 Bedrijfsresultaten per tak van visserij

In het voorgaande werd al ingegaan op de rol van verschillende takken van visserij in de kottersector. Uitgesplitst naar een aantal pk-groepen is in de tabellen 2.3 en 2.4 de inzet (in manjaren) en het resultaat (in de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar uitgedrukt) per tak van visserij uitgewerkt.

- Aandeel in de inzet

Voor de gehele vloot is in 1984 het aandeel van de boomkorvisserij in de totale inzet vrij aanzienlijk gestegen. Sedert de jaren 1978 en 1979 (68% van het aantal manjaren) is dat aandeel aanvankelijk vrij snel gedaald tot in de jaren 1981 en 1982 (met 60%) om daarna weer te stijgen tot 65% in 1984. Vooral bij de 300 pk kotters (Eurokotters) en de grotere middenslagkotters (601-1100 pk) kwam de boomkorvisserij meer in de belangstelling. Gegeven de uitbreiding van de vloot met grote boomkorkotters nam uiteraard de inzet in de boomkorvisserij in de groep grote kotters (boven de 1500 pk) ook toe.

Het aandeel van de spanvisserij op rondvis geeft een tegengesteld beeld te zien. Voor de totale vloot een toeneming tot in 1981 en daarna een teruggang. Deze visserij moet gevonden worden bij de 300 pk kotters en de middenslagkotters.

De haringspanvisserij is sedert 1981 op het programma verschenen en heeft in twee jaar aan belangrijkheid gewonnen. In 1984 echter heeft deze visserij weer aan belangrijkheid ingeboet, niet in het minst door een - ten opzichte van andere visserijen - achterblijvende opbrengst.

De garnalenvisserij tenslotte kende ups en downs. In de laatste jaren is een kleine toeneming van de inzet op deze nogal grillige visserij merkbaar. Daarbij is het accent meer en meer op de kotters van 201-300 pk komen te liggen. In 1978 en 1979 leverde deze groep "grote" garnalenkotters 35% van de garnalenzet, in 1983 en 1984 was dit al 48%.

- Arbeidsopbrengst per manjaar

Deze maat voor de inkomensgenererende functie van de visserij wordt berekend als de som van loonbestanddelen (deelloon, proviand en sociale lasten) en het netto-resultaat, gedeeld door het aantal manjaren aan boord. Voor de gehele kottervisserij is dit cijfer in 1984 teruggelopen van 53.000 tot 50.000 gulden. Alleen de kleinere middenslagkotters konden hun lage cijfers van 1983 verbeteren, evenals de grote kotters.

Van de afzonderlijke takken van visserij blijkt alleen de rondvisspan na de forse daling in 1983 weer op de goede weg te zijn. Daarmee is de gemiddelde arbeidsopbrengst in de rondvisspan op ongeveer gelijke hoogte gekomen met de boomkor. Vooral bij de kleinere kotters blijkt in 1984 deze verhouding weer gunstig voor de rondvisspan te zijn geworden.

In de haringspanvisserij waren de verdiensten aanzienlijk lager dan in 1983. De bordentrawlvisserij is voorts op een wel zeer laag niveau teruggevallen.

De garnalenvisserij kon het hoge niveau van 1983 niet benaderen en kwam op een ook onbevredigend niveau.

**Tabel 2.1 Overzicht van de vloot van de kottervisserij
(per 31 december)**

	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984 1)
Aantal vaartuigen:							
- Maatschap Noord	340	348	381	407	415	426	437
- Maatschap Zuid	118	113	115	121	119	138	145
- Arbeidsovereenkomst	40	40	39	35	33	30	29
Totaal	498	501	535	563	567	594	611
Gemidd. motorvermogen:							
- in pk	655	672	717	765	794	838	875
- in kW	481	494	527	563	583	616	643
Aantal vaartuigen met een motor van:							
pk kW							
1- 100 1- 75	19	14	14	16	14	14	10
101- 150 76- 110	46	46	48	43	37	35	30
151- 200 111- 150	41	40	39	43	46	49	53
201- 260 151- 190	44	49	42	45	43	42	47
261- 300 191- 220	28	31	42	49	63	78	93
301- 400 221- 300	17	13	13	10	9	6	6
401- 600 301- 440	70	67	67	66	60	54	48
601- 800 441- 590	68	69	69	63	61	60	57
801-1100 591- 810	63	60	61	59	53	53	49
1101-1300 811- 960	55	58	66	70	68	66	66
1301-1500 961-1100	32	37	44	53	54	56	50
1501-2000 1101-1470	15	17	28	37	42	53	60
2001- 1471-	-	-	2	9	17	28	42
Aantal vaartuigen met een ouderdom van:							
0 - 10 jaar	210	187	197	214	223	232	217
10 - 20 jaar	170	188	199	184	169	168	181
20 jaar en ouder	118	126	139	165	175	194	213

1) Voorlopige cijfers.

Bron: Directie van de Visserijen; Scheepsvaartinspectie, LEI.

Tabel 2.2 Gemiddelde bedrijfsresultaten per vaartuig van de kottervisserij
(1000 gld.)

	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984 1)
A. MAATSCHAP NOORD							
1- 100 pk (1- 75 kW)							
Bruto-besomming	62	73	102	116	80	110	99
Netto-resultaat	1	5	5	4	-15	1	-4
Loonkosten volw.opvarende	20	23	28	31	20	30	21
101- 150 pk (76- 110 kW)							
Bruto-besomming	152	139	197	169	130	195	196
Netto-resultaat	-0	-8	6	-6	-22	2	-14
Loonkosten volw.opvarende	31	34	46	47	35	53	45
151- 200 pk (111- 150 kW)							
Bruto-besomming	191	188	241	268	203	307	279
Netto-resultaat	19	9	9	9	-25	21	1
Loonkosten volw.opvarende	40	40	48	59	42	62	56
201- 260 pk (151- 190 kW)							
Bruto-besomming	284	302	356	417	324	423	375
Netto-resultaat	14	1	3	16	-33	10	-31
Loonkosten volw.opvarende	44	43	48	61	45	59	54
261- 300 pk (191- 220 kW)							
Bruto-besomming	407	401	491	589	576	609	688
Netto-resultaat	40	-2	-38	18	-0	-35	-33
Loonkosten volw.opvarende	52	50	55	60	57	63	68
401- 600 pk (301- 440 kW)							
Bruto-besomming	705	739	719	907	782	775	858
Netto-resultaat	73	57	8	20	-50	-86	-66
Loonkosten volw.opvarende	61	62	58	76	65	65	72
601- 800 pk (441- 590 kW)							
Bruto-besomming	866	915	1060	1188	1040	993	1052
Netto-resultaat	77	36	-13	32	-38	-34	-69
Loonkosten volw.opvarende	63	62	66	71	64	68	74
801-1100 pk (591- 810 kW)							
Bruto-besomming	1190	1402	1527	1490	1441	1431	1540
Netto-resultaat	109	129	120	87	-19	-24	8
Loonkosten volw.opvarende	71	76	70	74	75	72	78
1101-1300 pk (811- 960 kW)							
Bruto-besomming	1615	1797	1670	1760	1639	1771	1818
Netto-resultaat	210	185	41	3	-113	-5	-70
Loonkosten volw.opvarende	85	85	72	75	65	78	80
1301-1500 pk (961-1100 kW)							
Bruto-besomming	1628	1922	1876	2095	2021	2175	2246
Netto-resultaat	137	107	-65	-79	-193	-83	-57
Loonkosten volw.opvarende	81	88	75	81	74	82	85
1501-2000 pk (1101-1470 kW)2)							
Bruto-besomming	1646	2108	1860	2115	2138	2409	2618
Netto-resultaat	69	105	-90	-205	-337	-198	-189
Loonkosten volw.opvarende	80	98	71	83	69	92	95
2001 pk e.m.(1471 kW e.m.)2)							
Bruto-besomming	.	.	.	.	.	2465	2902
Netto-resultaat	.	.	.	.	.	-453	-385
Loonkosten volw.opvarende	.	.	.	.	.	85	99

1) Voorlopige cijfers.

2) In 1982 kotters boven 2000 pk opgenomen in de groep 1501-2000 pk.

Tabel 2.2 (1e vervolg)

	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
							1)
B. MAATSCHAP ZUID							
201- 260 pk (151- 190 kW)							
Bruto-besomming	223	258	275	303	293	294	371
Netto-resultaat	-17	-21	-19	-2	2	0	8
Loonkosten volw.opvarende	35	38	38	40	50	47	59
261- 300 pk (191- 220 kW)							
Bruto-besomming	376	413	478	652	672	678	692
Netto-resultaat	21	18	-22	-6	-10	-25	-50
Loonkosten volw.opvarende	46	47	54	72	67	70	66
401- 800 pk (301- 590 kW)							
Bruto-besomming	803	848	941	953	1001	916	954
Netto-resultaat	98	90	83	-11	-129	-140	-106
Loonkosten volw.opvarende	67	65	68	66	60	59	56
801-1100 pk (591- 810 kW)							
Bruto-besomming	1188	1302	1418	1655	1578	1409	1378
Netto-resultaat	123	103	57	103	67	29	-9
Loonkosten volw.opvarende	78	81	81	90	83	72	68
1101-1300 pk (811- 960 kW) 2)							
Bruto-besomming	1353	1554	1676	1910	1675	1794	1751
Netto-resultaat	35	11	-19	-18	-191	-110	-106
Loonkosten volw.opvarende	84	87	82	88	77	81	75
1301-1500 pk (961-1100 kW) 2)							
Bruto-besomming	.	.	.	.	2077	2073	2035
Netto-resultaat	.	.	.	.	-69	-104	-234
Loonkosten volw.opvarende	.	.	.	.	87	87	80
1501-2000 pk (1101-1470 kW) 3)							
Bruto-besomming	1914	2117	2256	2610	2644	2728	2886
Netto-resultaat	174	64	-10	-22	-160	-157	-119
Loonkosten volw.opvarende	91	92	88	93	85	100	103
2001 pk e.m. (1471 kW e.m.) 3)							
Bruto-besomming	.	.	.	.	.	3702	3646
Netto-resultaat	.	.	.	.	.	-247	-329
Loonkosten volw.opvarende	.	.	.	.	.	123	114

1) Voorlopige cijfers.

2) In 1978 t/m 1981 1301-1500 pk opgenomen in de groep 1101-1300 pk.

3) In 1982 kotters boven 2000 pk opgenomen in de groep 1501-2000 pk.

Tabel 2.2 (2e vervolg)

	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984 1)
C. ARBEIDSOVEREENKOMST							
401- 600 pk (301- 440 kW)							
Bruto-besomming	835	901	893	791	767	754	745
Netto-resultaat	76	51	-87	-117	-162	-141	-177
Loonkosten matroos	52	55	56	50	54	53	54
601- 800 pk (441- 590 kW)							
Bruto-besomming	918	1076	962	959	916	1042	973
Netto-resultaat	58	60	-97	-97	-56	-58	-162
Loonkosten matroos	52	57	56	59	57	65	61
801-1100 pk (591- 810 kW)							
Bruto-besomming	981	1252	1170	1332	1217	(1120)	(900)
Netto-resultaat	-72	20	-166	-128	-168	(-100)	(-280)
Loonkosten matroos	53	63	64	69	64	(65)	(56)
1101-1500 pk (811-1100 kW)							
Bruto-besomming	1506	2123	1801	1956	2000	1984	(2000)
Netto-resultaat	41	185	-221	-167	-143	-124	(-200)
Loonkosten matroos	67	84	83	87	85	80	(87)
1501 pk e.m. (1101 kW e.m.)							
Bruto-besomming	.	.	.	.	.	.	(2750)
Netto-resultaat	.	.	.	.	.	.	(-420)
Loonkosten matroos	.	.	.	.	.	.	(100)

1) Voorlopige cijfers.

2) () = ramingen.

Tabel 2.3 Inzet van de kottervisserij naar tak van visserij (in manjaren)

		1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984 1)
1- 200 pk	Totaal	237	231	220	201	200	190	195
	w.v. boomkor	20	22	19	15	12	18	14
	bordentrawl	13	-	3	4	1	1	3
	rondvisspan	12	4	6	4	2	3	1
	garnalen	188	203	189	176	184	164	170
	diversen	4	2	3	2	1	4	7
201- 300 pk	Totaal	201	235	264	275	312	380	431
	w.v. boomkor	54	77	62	72	94	108	154
	bordentrawl	16	7	43	28	22	32	19
	rondvisspan 2)	15	29	67	88	60	57	83
	haringspan	-	-	-	.	.	2	1
	garnalen	105	108	67	75	131	154	156
	diversen	11	14	25	12	5	27	18
301- 600 pk	Totaal	404	380	375	358	328	306	272
	w.v. boomkor	217	200	133	96	74	51	39
	bordentrawl	95	78	82	87	73	54	66
	rondvisspan 2)	85	100	160	173	170	171	149
	haringspan	-	-	-	.	.	19	11
	diversen	7	2	-	2	11	11	7
601-1100 pk	Totaal	722	710	702	697	627	621	602
	w.v. boomkor	566	556	474	372	325	306	344
	bordentrawl	142	132	180	116	84	71	53
	rondvisspan 2)	14	20	48	208	218	175	156
	haringspan	-	-	-	.	.	69	49
	diversen	-	2	-	1	-	-	-
1101-1500 pk	Totaal	540	585	653	736	748	772	766
	w.v. boomkor	535	581	652	699	706	723	706
	bordentrawl	5	4	1	-	3	3	30
	rondvisspan 2)	-	-	-	37	39	17	16
	haringspan	-	-	-	.	.	29	14
Meer dan 1500 pk	Totaal	93	102	145	232	347	478	642
	w.v. boomkor	90	102	143	232	347	476	641
	haringspan	-	-	-	-	-	2	-
	diversen	3	-	2	-	-	-	1
Alle schepen	Totaal	2197	2243	2359	2499	2562	2747	2908
	w.v. boomkor	1482	1538	1483	1486	1558	1682	1898
	bordentrawl	271	221	309	235	183	161	171
	rondvisspan 2)	126	153	281	510	489	423	405
	haringspan	-	-	-	.	.	121	75
	garnalen	293	311	256	251	315	318	326
	diversen	25	20	30	17	17	42	33

1) Voorlopige cijfers.

2) In 1981 en 1982 inclusief haringspan (indien voorkomend).

Tabel 2.4 Gemiddelde arbeidsopbrengst 1) per manjaar in de kottervisserij naar tak van visserij (1000 gld.)

	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984 2)
1- 200 pk Totaal	34	31	39	40	28	53	41
w.v. boomkor	47	45	31	57	81	76	54
bordentrawl	.	-	.	.	.	.	.
rondvisspan	.	.	.	.	.	.	.
garnalen	29	28	38	39	24	51	40
201- 300 pk Totaal	47	41	40	54	47	51	46
w.v. boomkor	53	42	37	39	36	42	48
bordentrawl	43	70	51	54	78	36	76
rondvisspan 3)	91	89	53	56	78	38	64
haringspan	-	-	-	.	.	.	.
garnalen	38	28	24	57	33	57	26
301- 600 pk Totaal	71	69	54	62	48	37	47
w.v. boomkor	73	57	49	54	28	42	39
bordentrawl	67	63	46	43	28	23	21
rondvisspan 3)	77	98	63	77	69	46	63
haringspan	-	-	-	.	.	.	.
601-1100 pk Totaal	75	77	64	67	58	53	49
w.v. boomkor	75	76	62	64	50	59	55
bordentrawl	73	77	64	44	21	27	12
rondvisspan 3)	66	112	79	83	84	38	51
haringspan	-	-	-	.	.	90	39
1101-1500 pk Totaal	98	100	63	64	45	62	55
w.v. boomkor	97	101	63	65	43	63	59
bordentrawl	.	.	.	-	.	.	.
rondvisspan 3)	-	-	-	37	71	.	.
haringspan	-	-	-	.	.	82	105
Meer dan 1500 pk Totaal	100	101	62	54	31	50	53
w.v. boomkor	102	101	62	54	31	51	53
haringspan	-	-	-	-	-	.	-
Alle schepen Totaal	74	74	57	61	46	53	50
w.v. boomkor	83	83	60	61	41	57	55
bordentrawl	69	70	57	44	30	26	18
rondvisspan 3)	77	98	63	73	77	40	54
haringspan	-	-	-	.	.	72	48
garnalen	32	28	34	44	28	54	33
diversen	38	23	42	106	34	58	72

1) Arbeidsopbrengst = netto-resultaat + deel (incl. proviand) + sociale voorzieningen + graailoon/vakantiegeld.

2) Voorlopige cijfers.

3) In 1981 en 1982 inclusief haringspan (indien voorkomend).

Een punt geeft aan dat de tak van visserij van weinig betekenis is.

3. Grote zeevisserij

3.1 De vloot

De vloot van de grote zeevisserij, waarin sinds 1980 nog alleen vrieshektrawlers opereren, is in de loop van 1984 met één schip verkleind. Vier oudere trawlers - met in totaal 7300 pk en 1750 BRT - zijn naar het buitenland verkocht. Daartegenover stond het in de vaart brengen van drie nieuwe trawlers met een totaal motorvermogen van 16.000 pk en een scheepsinhoud van 5200 BRT. Per eind 1984 is de vloot daarmee gekomen op 27 schepen, waarvan 13 in de categorie van 2000-2300 pk, 2 tussen 2300 en 3000 pk en 12 met meer dan 3000 pk.

Een indeling naar de ouderdom van de schepen wijst uit dat door de genoemde mutaties de gemiddelde leeftijd van de vloot jong is. Door de inmiddels gewijzigde vangstrechten - aanzienlijk minder makreel en veel meer haring - worden echter weer andere eisen aan de inrichting van moderne schepen gesteld.

3.2 Bedrijfsresultaten

Zoals bekend heeft de grote zeevisserij zich in 1984 aan veranderende omstandigheden moeten aanpassen. De gedurende een reeks van jaren - na het door de EG afgekondigde vangstverbod voor haring in de Noordzee - als belangrijkste activiteit uitgeoefende makreelvisserij ten zuiden en westen van de Britse eilanden werd op 24 mei 1984 stilgelegd omdat het aan Nederland toegevozen quotum was volgevisd. Het activiteitenpatroon is dan ook aanzienlijk gewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren.

De groep trawlers van 2000-3000 pk heeft tot aan de sluitdatum deelgenomen aan de makreelvisserij. Daarnaast hebben enkele schepen in de wintermaanden vis overgenomen van buitenlandse schepen. Na de sluitingsdatum heeft een deel van deze schepen stilgelegd en werd overigens gevist op in hoofdzaak horsmakreel. De haringvisserij - van juni tot in augustus - was een welkom element in de activiteiten waarvan druk gebruik werd gemaakt. Na de haringvisserij werd beurtelings stilgelegd, de horsmakreelvisserij uitgeoefend en in enkele gevallen makreel overgenomen van Britse vissers. Gemiddeld werd van de potentiële vaartijd 81% benut voor de eigenlijke visserij, 8% voor overige activiteiten en 11% stilgelegd.

De bedrijfsopbrengsten van deze groep trawlers waren door dit alles 12% lager dan in 1983, hetgeen uiteraard de verdiensten van de opvarenden eveneens ongunstig beïnvloedde. De netto-resultaten zijn ook aanzienlijk teruggelopen.

Voor de grotere (nieuwere) vrieshektrawlers was slechts 79% van de potentiële vaartijd beschikbaar voor de visserij, in het algemeen volgens hetzelfde patroon als de kleinere trawlers met bovendien een experiment aan de Amerikaanse kust. Overige activiteiten, vooral het overnemen van makreel van Britse vissers nam 14% van de tijd in beslag, terwijl 7% werd stilgelegd. Met het een en ander konden de totale bedrijfsopbrengsten op het peil van 1983 worden gehouden. De inkomens van de opvarenden daalden echter als gevolg van de gewijzigde samenstelling van de bedrijfsopbrengsten, terwijl ook het netto-resultaat aanzienlijk terugliep. Bij de beschouwing van de uitkomsten van deze groep schepen dient mede in aanmerking te worden genomen dat door de toevoeging van grote schepen aan de vloot de gemiddelde omvang van de schepen is toegenomen. Dit had onder meer consequenties voor het kostenniveau.

Tabel 3.1 Overzicht van de vloot van de grote zeevisserij
(per 31 december)

	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984 1)
Aantal vaartuigen:							
Zijtrawlers zonder diepvriesinstallatie	2	1	-	-	-	-	-
Hektrawlers zonder diepvriesinstallatie	1	-	-	-	-	-	-
Hektrawlers met diepvriesinstallatie	26	25	22	24	26	28	27
Totaal	29	26	22	24	26	28	27
Gemidd. motorvermogen:							
- in kW	1323	1380	1515	1669	1823	1942	2247
- in pk	1799	1876	2061	2268	2478	2641	3054
Aantal vaartuigen met een motor van:							
pk	kW						
801-1000	591- 740	1	-	-	-	-	-
1001-1200	741- 880	5	3	-	-	-	-
1201-1400	881-1030	4	4	2	1	1	-
1401-1700	1031-1250	1	1	1	1	-	-
2000-2300	1470-1700	17	17	17	17	16	13
2301-3000	1701-2200	1	1	1	2	2	2
3001-6000	2201-4400	-	-	-	3	6	12
Aantal vaartuigen met een ouderdom van:							
0 - 10 jaar		18	18	19	22	23	20
11 - 20 jaar		10	7	3	2	3	7
20 jaar en ouder		1	1	-	-	-	-

Bron: Scheepsvaartinspectie, LEI.

Tabel 3.2 Gemiddelde bedrijfsresultaten van de vrieshektrawlers van de grote zeevisserij (1000 gld.)

	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
						1)	2)
1180-1320 pk (870- 970 kW)							
Bruto-besomming	1580	1977	2274	.	.	.	.
Netto-resultaat	-253	-263	-414	.	.	.	.
Loonkosten matroos	45	57	61	.	.	.	.
2000-3000 pk (1400-1700 kW)							
Bruto-besomming	3591	3910	4623	6445	5932	5640	4974
Netto-resultaat	228	-18	-184	504	217	173	58
Loonkosten matroos	70	76	85	111	101	97	87
3200-4500 pk (2350-3300 kW)							
Bruto-besomming	.	.	.	.	11338	11632	11754
Netto-resultaat	.	.	.	.	755	615	192
Loonkosten matroos	.	.	.	.	133	140	129

1) Voorlopige cijfers.

2) Raming.

4. Mosselcultuur

4.1 Aantal bedrijven en vloot

Nadat enkele jaren het aantal bedrijven in de mosselcultuur constant is gebleven blijkt thans het proces van een geleidelijke concentratie in deze sector weer op gang gekomen te zijn. Een aantal kleinere bedrijven is overgenomen door grotere bedrijven, meestentijds bij gebrek aan een opvolger in het bedrijf. De ongunstige resultaten van de kleinere bedrijven spelen hierbij uiteraard een overwegende rol. Ook hebben grotere bedrijven in een aantal gevallen geïnvesteerd in nieuwe schepen met een grotere laadcapaciteit, waardoor voor het oorspronkelijke bedrijf minder reizen nodig zijn. De vrijkomende tijd kon dan worden opgevuld door het bedrijf te vergroten middels bedrijfsovername.

Sedert 1982 is dan ook het aantal bedrijven, in de zin van bedrijfseconomische eenheden, afgenomen van 78 tot 74, waarbij met name de kleinste en kleine bedrijven in aantal zijn teruggelopen. Bij een aanhouden van de voor de kleine bedrijven gemiddeld ongunstige rentabiliteit zullen verdere concentraties vermoedelijk niet uitblijven.

De vloot is in aantallen schepen eveneens verminderd, waar- tegenover een regelmatige stijging van de omvang van de schepen en hun gemiddelde motorvermogen is te constateren.

Ondanks de investeringen in recente jaren bestaat nog verreweg het grootste deel van de mosselvloot uit oude schepen, meest ex- vrachtschepen die voor de mosselkwekerij zijn verbouwd en veelal vergroot.

4.2 Aanvoer en opbrengst

De mosselaanvoer is in 1984/85 aanzienlijk gedaald. De productie in de Waddenzee is zelfs met meer dan de helft teruggelopen, waartegenover enige stijging van de Zeeuwse productie slechts een gering tegenwicht vormde.

Hoewel de markt reageerde met een prijsstijging werd lang niet de besomming van de voorgaande twee seizoenen bereikt. In het verleden - zie de seizoenen 1979/80 en 1980/81 - bleek in een dergelijke situatie het prijseffect een toenemende besomming op te leveren. Op dat moment kon de verse handel zich klaarblijkelijk aanpassen, door bijvoorbeeld de "goedkopere" markten te laten liggen en zich te concentreren op de duurdere. De verwerkende industrie daarentegen had een dergelijke flexibiliteit niet en zag zijn afzetmogelijkheden aanzienlijk teruglopen. Dit is dan ook een van de oorzaken van het sterk teruglopen van de besommin-

gen in de seizoenen 1981/82 en 1982/83, toen bij ruime aanvoeren de afzet van verwerkte mosselen nog niet op het oude peil kon worden gebracht.

In 1984/85 en voor een deel ook reeds in 1983/84 heeft de handel en met name de verwerkende industrie zich bij gebrek aan Nederlandse mosselen kunnen indekken op het Duitse en Deense produktiegebied. Dit is enerzijds een oorzaak van de relatief laag gebleven prijs en de teruggelopen besomming van de Nederlandse kwekerij. Anderzijds gaf dit de verwerkende industrie de mogelijkheid hun afzetmarkten, die inmiddels weer zijn opgebouwd, vast te houden. Een herstel van de Nederlandse produktie zou in dit kader dan ook kunnen gebeuren zonder dat afzetproblemen zich gaan voordoen. Een dergelijk herstel van de Nederlandse mosselproduktie zou dan, mutatis mutandis, tot redelijke besommingen voor de kwekers kunnen leiden.

4.3 Bedrijfsresultaten

Uit de gegevens in tabel 4.3 is gemakkelijk af te lezen dat de rentabiliteitsproblemen in de laatste jaren toenemen naarmate de bedrijven kleiner zijn. De bruto-opbrengst is in twee seizoenen bij de groep kleine bedrijven met 66% teruggelopen, bij de middelgrote en grote bedrijven met 27% en bij de grootste bedrijven met slechts 5%.

De netto-resultaten geven een navenant beeld te zien, waarbij van de kleine bedrijven het netto-tekort aanzienlijke vormen heeft aangenomen. Voor de middelgrote bedrijven werd overigens ook voor het eerst sinds een aantal jaren een netto-tekort berekend, terwijl voor de grote bedrijven het netto-overschot aanzienlijk terugliep. Alleen de grootste bedrijven konden het netto-resultaat van de voorgaande seizoenen ongeveer herhalen.

De in de kosten begrepen loonkosten zijn geraamd op basis van loonbetalingen in een aantal bedrijven. Omdat niet voldoende waarnemingen ter beschikking stonden om hierbij verschillen te berekenen tussen grote en kleine bedrijven is volstaan met de toerekening van hetzelfde bedrag per man in alle groepen, hoewel in het basismateriaal wel degelijk vrij grote verschillen zijn geconstateerd. Een berekening van de inkomenspositie van de opvarenden - nog steeds voor het merendeel de ondernemers of hun familieleden zelf - onder voorbijgaan van de in te calculeren loonsom levert de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar op. De arbeidsopbrengst wordt berekend door van de besomming alle kosten, behalve loon en sociale lasten, af te trekken. Het saldo bestaat dus uit de som van loonbestanddelen en netto-resultaat en is in tabel 4.3 eveneens vermeld. Ook die cijfers geven de grote verschillen tussen grote en kleine bedrijven weer, waarbij de kleine bedrijven in 1984/85 op een negatief cijfer uitkwamen. Voor de mosselcultuur als totaliteit is dit cijfer in 1984/85 naar schatting op een niveau van 51.500 gulden gekomen tegen 73.000 gulden in 1983/84.

Tabel 4.1 Aantal bedrijven en vloot van de mosselcultuur
(per 31 december)

	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984 1)
Aantal bedrijven 2):							
- kleinste	3	3	3	5	3	4	3
- kleine	13	13	12	13	12	9	8
- middelgrote	26	25	29	26	27	25	27
- grote	31	30	23	20	24	29	22
- grootste	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>12</u>	<u>15</u>	<u>12</u>	<u>10</u>	<u>14</u>
Totaal	80	79	79	79	78	77	74
w.v.:							
- in Zeeland	75	75	75	75	73	72	69
- in Noord-Nederland	<u>5</u>	<u>4</u>	<u>4</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>5</u>	<u>5</u>
Aantal schepen:							
- Zeeland	78	78	78	78	77	76	74
- Noord-Nederland	<u>5</u>	<u>4</u>	<u>4</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>5</u>	<u>5</u>
Totaal	83	82	82	82	82	81	79
Gemidd.motorvermogen:							
- in kW	201	213	222	228	232	238	247
- in pk	<u>274</u>	<u>289</u>	<u>302</u>	<u>310</u>	<u>316</u>	<u>324</u>	<u>335</u>
Aantal schepen met een motor van:							
pk kW							
1-200 1-150	17	11	9	8	7	6	6
201-300 151-220	43	37	32	29	26	25	17
301 e.m. 221 e.m.	23	34	41	45	49	50	56
Aantal schepen met een ouderdom van:							
0 - 10 jaar	7	7	11	12	12	17	17
11 - 20 jaar	3	3	2	3	3	3	3
20 jaar en ouder	<u>73</u>	<u>72</u>	<u>69</u>	<u>67</u>	<u>67</u>	<u>61</u>	<u>59</u>

1) Voorlopige cijfers.

2) Ingedeeld volgens het aandeel in de totale productiecapaciteit; grenzen resp. 0,5-0,8-1,3 en 1,8% van die productiecapaciteit.

Bron: Produktschap voor Vis en Visprodukten; Directie van de Visserijen, LEI.

Tabel 4.2 Aanvoer en opbrengst van consumptiemosselen 1)

	78/79	79/80	80/81	81/82	82/83	83/84	84/85 2)
Aanvoer (mln.kg):							
- uit Zeeland	38	40	33	23	38	30	38
- uit de Waddenzee	<u>63</u>	<u>41</u>	<u>34</u>	<u>77</u>	<u>78</u>	<u>65</u>	<u>26</u>
Totaal	101	81	67	100	116	95	64
Opbrengst (mln.gld.):							
- uit Zeeland	13	24	33	6	11	10	.
- uit de Waddenzee	<u>28</u>	<u>27</u>	<u>22</u>	<u>27</u>	<u>28</u>	<u>28</u>	<u>.</u>
Totaal	41	51	55	33	39	38	33
Gemiddelde prijs (gld./100 kg):							
- uit Zeeland	34	61	98	27	28	31	.
- uit de Waddenzee	<u>44</u>	<u>65</u>	<u>65</u>	<u>35</u>	<u>36</u>	<u>44</u>	<u>.</u>
Totaal	40	63	82	33	33	40	50

1) Hieronder zijn niet begrepen de door het Mossel-fonds opgenomen aanvoeren, w.v. de hoeveelheden waren (in mln.kg):

2	1	1	26	42	11	2
---	---	---	----	----	----	---

2) Voorlopige cijfers.

Bron:Produktschap voor vis en Visprodukten.

Tabel 4.3 Gemiddelde resultaten per bedrijf in de mosselcultuur
(1000 gld.)

	78/79	79/80	80/81	81/82 1)	82/83 1)	83/84 2)	84/85 2)
Kleine bedrijven 3)							
Bruto-opbrengst	252	265	300	313	372	203	126
Netto-resultaat	23	-15	-6	-53	-41	-104	-208
Loonkosten per op- varende	34	37	41	45	47	49	51
Arbeidsopbrengst per opvarende	42	31	39	24	31	4	-32
Middelgrote bedrij- ven 3)							
Bruto-opbrengst	535	738	748	474	505	476	368
Netto-resultaat	239	391	371	15	22	84	-46
Loonkosten per op- varende	34	37	41	45	47	49	51
Arbeidsopbrengst per opvarende	113	161	157	49	54	75	41
Grote bedrijven 3)							
Bruto-opbrengst	692	874	1032	651	779	674	570
Netto-resultaat	321	447	528	36	96	92	31
Loonkosten per op- varende	34	37	41	45	47	49	51
Arbeidsopbrengst per opvarende	134	172	201	56	76	77	61
Grootste bedrijven 3)							
Bruto-opbrengst	.	.	.	959	1214	1141	1155
Netto-resultaat	.	.	.	193	305	250	297
Loonkosten per op- varende	.	.	.	45	47	49	51
Arbeidsopbrengst per opvarende	.	.	.	100	130	114	112

1) Voorlopige cijfers.

2) Raming.

3) Zie noot 2 bij tabel 4.1 (van de groep kleinste bedrijven stonden niet voldoende gegevens ter beschikking).

5. Totale resultaten per sector

5.1 Kottervisserij

De gemiddeld negatieve netto-resultaten in praktisch alle kottergroepen in 1984 doen verwachten dat ook in dat jaar het totale netto-resultaat van de kottervisserij negatief zal zijn uitgekomen. Het geaggregeerde resultaat volgens tabel 5.1 bevestigt deze verwachting met een totaal netto-tekort van 45 miljoen gulden, 12 miljoen meer dan in 1983.

Dit eindresultaat kwam tot stand ondanks een hogere besomming (699 miljoen gulden in vergelijking met 635 miljoen in 1983). Deze stijging van 64 miljoen werd echter geheel gecompenseerd door een even grote stijging van de technische kosten (alle kosten zonder loonkostenbestanddelen). Alleen al de olielkosten namen met 35 miljoen gulden toe, waarvan rond de helft door een gemiddeld hogere prijs. De wederom toegenomen vlootomvang en in mindere mate een hogere verbruik per schip hebben de andere helft van de olielkostenstijging veroorzaakt. Daarnaast waren afschrijvingen en rente 14 miljoen gulden hoger en de overige kosten 15 miljoen gulden, in beide gevallen voornamelijk door de vlootuitbreiding.

Een en ander leverde een arbeidsopbrengst op van 146 miljoen gulden, dezelfde som als in 1983. Gemiddeld per opvarende daalde de arbeidsopbrengst tengevolge van de in samenhang met de vlootuitbreiding toegenomen bemanning.

De aan de opvarenden gemiddeld toekomende loonbestanddelen (deelloon, proviand en sociale voorzieningen) bleven op praktisch hetzelfde niveau als in 1983, ongeveer 66.000 gulden. Dit betekende een stijging van de totale loonkosten met rond 12 miljoen, zodat het netto-resultaat met hetzelfde bedrag verminderde. Per slot van rekening bleek dus de totale ruimte tussen besomming en technische kosten op het niveau van 1983 te zijn gehandhaafd, doch de loonbestanddelen hebben daarvan - ten koste van het netto-resultaat - een groter deel in beslag genomen.

Wordt de aandacht gericht op de resultaten gemiddeld per opvarende, dan blijken de ontwikkelingen in de kottervisserij te hebben geleid tot een aanzienlijke stijging van het aantal pk's per man. In de jaren 1982-1984 was per opvarende 60% meer pk's werkzaam dan tien jaar eerder (1972-1974). Dit geeft een goede indruk van de tendens tot diepte-investeringen in deze sector.

Bij deze ontwikkeling van de technische input bleef die van de - voor inflatie gecorrigeerde - besomming per man aanzienlijk achter. Over dezelfde periode gerekend was hier slechts sprake van een stijging met 25%.

De technische kosten per man, inclusief afschrijving en rente en eveneens voor inflatie gecorrigeerd, volgden in grote lijnen die van de pk's per man. Per slot van rekening is klaar-

blijklijk de stijging van de olieprijs, die aanzienlijk boven de gemiddelde inflatievoet uitging, gecompenseerd door andere factoren. Een van die factoren was een daling van het olieverbruik per pk, mede door bijvoorbeeld een grotere aandeel van minder energie-intensieve visserijen als de spanvisserij.

Doordat over de genoemde periode de ontwikkeling van de besomming per man achterliep bij die van de technische kosten per man bewoog de lijn van de arbeidsopbrengst per man zich per saldo in neerwaartse richting.

Een vergelijking van 1984 met 1983 geeft een kleine stijging van de besomming per opvarende te zien, waartegenover echter de kosten per man sneller stegen. De arbeidsopbrengst per man daalde dan ook dienovereenkomstig.

Hoe een en ander zich in de komende tijd zal ontwikkelen is onder de huidige omstandigheden niet aan te geven. Naast factoren als de prijsontwikkeling van vis en van kostenelementen (olie!) is de gang van zaken rond het visserijbeleid, in EG-verband en nationaal, onoverzichtelijk.

5.2 Grote zeevisserij

Gemeten aan de totale scheepsinhoud en het motorvermogen is gemiddeld over 1984 de capaciteit van de grote zeevisserij iets groter geweest dan in 1983. Ook het totaal aantal opvarenden nam toe.

Hoewel de eigenlijke visserijbesomming daalde hebben de overige opbrengsten - vooral uit het overnemen van vangsten van buitenlandse schepen - de totale opbrengst nog met 12% doen toenemen. Tegenover een opbrengststijging van 21 miljoen gulden stond echter een toeneming van de kosten (zonder gages en sociale voorzieningen) van 23 miljoen: 11 miljoen door hogere afschrijving en rente, samenhangend met de vlootvernieuwing, en 12 miljoen overige kosten. Hierdoor daalde de arbeidsopbrengst met 2 miljoen. Evenals in de kottervisserij kwam van deze arbeidsopbrengst een groter deel ten goede aan de bemanningen, zodat per saldo het positieve resultaat van 1983 omsloeg in een negatief resultaat in 1984.

Dit negatieve netto-resultaat is vooral tot stand gekomen door minder gunstige opbrengsten/kostenverhoudingen bij de trawlers die in 1984 niet het gehele jaar in de vaart zijn geweest, dus de schepen die inmiddels van de vloot zijn afgevoerd en die aan de vloot zijn toegevoegd. Zoals uit hoofdstuk 3 bleek hebben de schepen die het gehele jaar in exploitatie waren gemiddeld een positief netto-resultaat opgeleverd.

De toekomstige gang van zaken is, nog meer dan in de kottervisserij, moeilijk in te schatten. De rederijen zullen evenals in 1984 compensatie moeten vinden voor een verminderde makreelvangst. Een positief punt wordt daarbij gevormd door de verruimde

mogelijkheden voor de haringvisserij. In deze is echter de marktsituatie en de daaraan verbonden valorisatie van de vangst een element dat grote aandacht verdient.

5.3 Mosselcultuur

De in hoofdstuk 4 reeds genoemde teruggelopen produktie in het seizoen 1984/85 heeft de totale opbrengst van de mosselcultuur met 8,4 miljoen gulden doen verminderen. De in vele bedrijven kleinere omvang van de activiteiten heeft geleid tot een daling van de kosten (exclusief loonkosten) met 3,3 miljoen, waardoor per saldo de arbeidsopbrengst in deze sector met 5,1 miljoen gulden daalde.

Het niveau van de totale arbeidsopbrengst was met 12,4 miljoen gulden verreweg het laagste van de afgelopen seizoenen. Door een geleidelijke stijging van de loonkosten is dan ook het nettoresultaat in 1984/85 op de nullijn gekomen. Een dergelijke laag niveau is in de afgelopen tien seizoenen nog niet eerder voorgekomen.

Afgewacht dient te worden hoe de Nederlandse produktie-omstandigheden en uiteraard tevens die in de Duitse Bondsrepubliek en Denemarken zich zullen ontwikkelen. Het zal duidelijk zijn dat de rentabiliteit van de mosselcultuur sterk afhankelijk is van het aandeel van de Nederlandse cultuur in de totale West-Europese produktie. De afzetmogelijkheden lijken positief te zijn indien regelmatig een zeker totaal produktieniveau kan worden bereikt. Als echter de ontwikkeling van de Nederlandse produktie evenals in 1984/85 - en ook in zekere mate reeds in 1983/83 - achterblijft bij die in de genoemde landen moet worden gevreesd dat een verdere daling van het aantal bedrijven niet zal uitblijven en slechts een kleiner aantal relatief grote bedrijven zich staande kan houden.

Tabel 5.1 Totaalresultaat van de kottervisserij (mln.gld.)

	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984 1)
Aantal schepen	497	500	518	549	565	581	603
Motorvermogen (1000 pk)	325	331	360	407	440	474	516
Aantal opvarenden	2197	2243	2359	2499	2562	2747	2908
Olieverbruik (mln. l.)	200	203	213	220	260	297	326
Besomming 2)	372	422	440	523	572	635	699
Af: Technische kosten 3)	210	255	306	372	455	489	553
Arbeidsopbrengst	162	167	134	151	117	146	146
waarvan:							
- deel/sociale lasten	131	140	136	155	158	179	191
- netto-resultaat	+31	+27	-2	-4	-41	-33	-45
In guldens van 1984:							
Besomming 2)	494	538	526	586	605	653	699
Af: Technische kosten 3)	279	326	365	416	482	503	553
Arbeidsopbrengst	215	212	161	170	123	150	146
waarvan:							
- deel/sociale lasten	174	178	163	174	167	184	191
- netto-resultaat	+41	+34	-2	-4	-44	-34	-45

1) Voorlopige cijfers.

2) Inclusief overige opbrengsten.

3) Alle kosten, excl. deel, sociale lasten, proviand, graailoon/vakantiegeld.

Tabel 5.2 Gemiddelde resultaten per manjaar in de kottervisserij (in 1000 gld. geldswaarde 1984)

Jaar	pk	Be- soming	Afschr./ rente	Overige kosten	Arbeids- opbrengst	Waarvan:	
						Deel/sociale lasten	Netto-re- sultaat
1972	95	185	32	62	91	74	17
1973	106	203	39	75	89	79	10
1974	125	182	52	86	44	63	-19
1975	143	189	49	88	52	65	-13
1976	151	201	48	94	59	68	-9
1977	151	210	43	96	71	71	0
1978	148	225	36	91	98	79	19
1979	148	240	39	106	95	80	15
1980	153	223	36	119	68	69	-1
1981	163	235	40	127	68	70	-2
1982	172	236	46	142	48	65	-17
1983	173	238	47	136	55	67	-12
1984 1)	177	240	48	142	50	66	-16

1) Voorlopige cijfers.

Tabel 5.3 Totaalresultaat van de grote zeevisserij (mln.gld.)

	1978	1979	1980	1981	1982	1983 1)	1984 1)
Aantal schepen	41	29	26	25	27	28	28
Motorvermogen (1000 pk)	65	52	50	56	66	74	78
Inhoud schepen (1000 BRT)	16	13	13	14	17	21	22
Aantal opvarenden	568	433	419	468	527	567	576
Olieverbruik (mln. liters)	39	40	37	44	54	62	62
Besomming 2)	92	90	98	144	173	182	203
Af: Technische kosten 3)	58	60	70	88	107	118	141
Arbeidsopbrengst	34	30	28	56	66	64	62
waarvan:							
- deel/sociale lasten	33	32	34	47	57	60	66
- netto-resultaat	+1	-2	-6	+9	+9	+4	-4
In guldens van 1984:							
Besomming 2)	123	115	118	161	183	187	203
Af: Technische kosten 3)	78	77	84	99	113	121	141
Arbeidsopbrengst	45	38	34	62	70	66	62
waarvan:							
- deel/sociale lasten	44	41	41	52	60	61	66
- netto-resultaat	+1	-3	-7	+10	+10	+5	-4

1) Voorlopige cijfers.

2) Inclusief overige opbrengsten.

3) Alle kosten, excl. gages, sociale lasten en proviand.

Tabel 5.4 Totaalresultaat van de mosselcultuur (mln.gld.)

	78/79	79/80	80/81	81/82	82/83 1)	83/84 1)	84/85 2)
Aantal bedrijven	80	79	79	79	78	77	74
Aantal schepen	83	82	82	82	82	81	81
Motorvermogen (1000 pk)	22,7	23,7	24,8	25,4	25,9	26,2	27,0
Aantal opvarenden	261	253	255	245	242	241	240
Besomming 3)	41,4	53,1	56,8	36,0	40,7	42,4	34,0
Af: Technische kosten 4)	16,0	18,4	19,9	22,5	23,7	24,9	21,6
Arbeidsopbrengst	25,4	34,7	36,9	13,5	17,0	17,5	12,4
waarvan:							
- deel/sociale lasten	8,7	9,3	10,4	10,9	11,3	11,7	12,2
- netto-resultaat	+16,7	+25,4	+26,5	+2,6	+5,7	+5,8	+0,2
In guldens van 1984:							
Besomming 3)	55,0	67,6	67,9	40,3	43,0	43,6	34,0
Af: Technische kosten 4)	21,3	23,5	23,8	25,1	25,0	25,5	21,6
Arbeidsopbrengst	33,7	44,1	44,1	15,2	18,0	18,1	12,4
waarvan:							
- deel/sociale lasten	11,6	11,8	12,4	12,2	12,0	12,0	12,2
- netto-resultaat	+22,1	+32,3	+31,7	+3,0	+6,0	+6,1	+0,2

1) Voorlopige cijfers.

2) Raming.

3) Inclusief overige opbrengsten.

3) Alle kosten, excl. loon en sociale lasten.

Tabel 5.5 Totaalresultaat van de zeevisserij en de mosselcultuur (mln.gld.)

	1978	1979	1980	1981	1982	1983 1)	1984 1)
Aantal opvarenden	3026	2929	3033	3212	3331	3555	3724
Besomming 2)	506	566	595	703	786	859	936
Af: afschrijving/rente	87	94	99	119	151	168	193
- overige techn. kosten 3)	197	241	297	364	436	463	522
Arbeidsopbrengst	222	231	199	220	199	228	221
waarvan:							
- loon/sociale lasten	173	181	180	213	225	251	269
- netto-resultaat	+49	+50	+19	+7	-26	-23	-48
In guldens van 1984:							
Besomming 2)	672	721	712	788	831	884	936
Af: afschrijving/rente	116	120	119	133	160	173	193
- overige techn. kosten 3)	262	307	355	408	460	477	522
Arbeidsopbrengst	294	294	238	247	211	234	221
waarvan:							
- loon/sociale lasten	230	231	216	239	239	258	269
- netto-resultaat	+64	+63	+22	+8	-28	-24	-48

1) Voorlopige cijfers.

2) Inclusief overige opbrengsten.

3) Alle kosten, excl. afschrijving, rente, deel/loon, sociale lasten, proviand, graailoon/vakantiegeld.

6. Financiële positie kottervisserij

Ook in 1984 werd de financiële positie van een belangrijk aantal bedrijven sterk beïnvloed door het investeren in een (nieuw) schip of in een nieuwe motor. Het totaalbedrag van deze investeringen lag voor de bedrijven gezamenlijk op hetzelfde niveau als in 1983.

Als gevolg van deze investeringsactiviteiten nam het totaal vreemd vermogen van de kotterbedrijven in 1984 weer sterk toe, van 434 mln. gulden tot naar schatting ruim 500 mln. Gemiddeld per bedrijf komt dit uit op een schuld van ± 950.000 gulden aan het eind van 1984 (tabel 6.1).

Tabel 6.1 Investeringsactiviteiten en vreemd vermogen in de kottervisserij

	1980	1981	1982	1983	1984 1)
Investeringen in mln.gld. 2)	128	139	109	164	163
Totaal vreemd vermogen op lange termijn per ultimo (mln. gld.) 3)	246	321	383	434	505
Aantal bedrijven per ultimo	484	496	496	511	528
Waarvan met meer schepen	(40)	(51)	(53)	(57)	(60)
Gemiddeld vreemd vermogen op lange termijn per bedrijf (1000 gld.)	508	646	738	849	956

1) Voorlopige cijfers.

2) Aankopen van nieuwe schepen + saldo aan- en verkopen tweedehandsschepen betreft transacties met het buitenland. Be- dragen vóór aftrek WIR-premie.

3) Na 1981 excl. hypotheek onroerend goed. In 1981 totaal hiervan f 20,- mln.

De financieringslasten (aflossing en rente) bedroegen in 1984 per bedrijf gemiddeld ongeveer 220.000 gld. Dit is hoger dan de kasstroom die in 1984 per bedrijf gemiddeld ter beschikking kwam (± 185.000 gld.). Tabel 6.2 laat dan ook voor de bedrijven gezamenlijk een tekort zien op kasbasis van 19 mln. gld. Dit betekent dat vrij veel bedrijven niet geheel konden voldoen aan hun verplichtingen aan de bank en aan de verschillende leveranciers.

De kleinste (t/m 300 pk) en de grootste bedrijven (met meer schepen) konden in doorsnee nog het best voldoen aan hun verplichtingen (tabel 6.3). Dit was ook het geval in 1983.

Tabel 6.2 Netto-resultaat en netto-kasstroom voor de kotters-
visserij als geheel (mln. gld.)

	1981	1982	1983	1984 1)
Netto-resultaat	-4	-41	-33	-45
+ Afschrijving schepen	54	71	80	93
+ Berekende rente	<u>34</u>	<u>40</u>	<u>47</u>	<u>48</u>
= Bruto-kasstroom	84	70	94	96
- Aflossingen 2)	41	51	62	73
- Betaalde rente 2)	<u>32</u>	<u>38</u>	<u>37</u>	<u>42</u>
= Netto-kasstroom uit exploitatie	11	-19	-5	-19

1) Voorlopige cijfers.

2) Ramingen op basis van een looptijd van het vreemd vermogen van 10 jaar (nieuw schip) of 8 jaar (tweedehands gekocht schip).

Rente in de betreffende jaren resp. 12,5%-11,4%-9,7% en 10,1% (gemiddelde rente voor scheepshypotheken).

Omdat de kasstroom in 1984, na aftrek van de normatieve aflossing en rente, bij enkele groepen negatief uitkomt is ook nog het effect van een looptijdverlenging in tabel 6.3 weergegeven. Daarbij zijn de aflossingen gebaseerd op een periode van 15 of 12 jaar, tegenover 10 en 8 jaar in de oorspronkelijke situatie. Voor nieuwe kotters is steeds met een langere looptijd gerekend dan voor tweedehands gekochte. In tabel 6.3 komt dan een aanmerkelijk minder ongunstige situatie naar voren. Alleen de "midden-bedrijven" (301 t/m 1100 pk) zouden dan ook nog, gemiddeld bezien, niet volledig aan hun verplichtingen kunnen voldoen.

Tabel 6.3 Gemiddeld vreemd vermogen en netto-kasstroom per bedrijf in 1984 (bedragen x f 1000,-)

	Bedrijven met één schip:			Idem met meer schepen
	T/m 300 pk	301-1100 pk	meer dan 1100 pk	
Gemiddeld aantal bedrijven in 1984	219	129	113	59
Gemiddeld per bedrijf: Vreemd vermogen op lange termijn per 1 januari 1984	221	502	1637	2483
Bruto-kasstroom in 1984	51	86	304	680
Aflossing	31	137	241	355
Rente	<u>20</u>	<u>46</u>	<u>161</u>	<u>232</u>
Netto-kasstroom in 1984	+0	-97	-98	+93
Idem 1)	+13	-31	+12	+244

- 1) In dit geval is uitgegaan van een looptijd van het vreemd vermogen van 15 jaar voor nieuw en 12 jaar voor tweedehands gekochte schepen.